

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ,
МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

ВІСНИК ЧЕРКАСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Серія
ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

Науковий журнал

Виходить 40 разів на рік

Заснований у березні 1997 року

№ 28 (241). 2012

Черкаси - 2012

**Засновник, редакція, видавець і виготовлювач –
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
Свідоцтво про державну реєстрацію КВ № 16161-4633ПР від 11.12.2009**

Матеріали «Вісника» присвячені актуальним проблемам соціально-педагогічної роботи, професійної підготовки спеціалістів соціальної сфери. У публікаціях досліджуються аспекти соціально-педагогічної роботи з різними категоріями населення, зокрема: соціально-педагогічна робота з сім'ями, дітьми та молоддю, людьми похилого віку, підлітками, схильними до адиктивної поведінки; спрямованої на виявлення та розвиток обдарованості дитини; взаємодію фахівців з дитячими, молодіжними та громадськими організаціями; формування професіоналізму спеціалістів соціальної сфери, аналізується міжнародний і вітчизняний досвід соціально-педагогічної діяльності.

Наукові статті збірника рекомендовані викладачам вищої школи, аспірантам, студентам, соціальним працівникам, а також усім, хто цікавиться соціально-педагогічною проблематикою.

Постановою президії ВАК України від 10.02.2010 р. № 1-05/1 (Бюлетень ВАК України, 2010. – №3) журнал включено до переліку наукових фахових видань зі спеціальності «Педагогічні науки».

Випуск № 21 (234) наукового журналу Вісник Черкаського університету, серія педагогічні науки рекомендовано до друку Вченою радою Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького (протокол № 3 від 31.01.2012 року.)

Журнал реферується Українським реферативним журналом «Джерело» (засновники: Інститут проблем реєстрації інформації НАН України та Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського) та Реферативним журналом Всеросійського інституту наукової і технічної інформації РАН (ВІНІТІ РАН).

Головна редакційна колегія:

д.пед.н., проф., чл.-кор. НАПНУ *А.І. Кузьмінський* (головний редактор), д.пед.н., проф. *Н.А. Тарасенкова* (заступник головного редактора), к.ф.-м.н., доц. *О.О. Богатирьов* (відповідальний секретар), д.б.н., проф., чл.-кор. НАПНУ *Ф.Ф. Босчко*, д.ф.-м.н., проф. *А.М. Гусак*, д.е.н., проф. *І.І. Кукурудза*, д.б.н., проф. *В.С. Лизогуб*, д.філос.н., проф. *О.В. Марченко*, д. і. н., проф. *В.В. Масненко*, д. х. н., проф. *Б.П. Мінаєв*, д.філол.н., проф. *О.О. Селіванова*, д.філол.н., проф. *В.Т. Полищук*, д.т.н., проф. *В.М. Середенко*, д. і. н., проф. *А.Ю. Чабан*.

Редакційна колегія серії:

Тарасенкова Н.А., д.пед.н., проф. (відповідальний редактор); *Біда О.А.*, д.пед.н., проф. (заступник відповідального редактора); *Король В.М.*, к.пед.н., доц. (відповідальний секретар); *Бурда М.І.*, д.пед.н., проф., член-кор. АПН України; *Градовський А.В.*, д.пед.н., проф.; *Десятов Т.М.*, д.пед.н., проф.; *Євтух М.Б.*, д.пед.н., проф., академік АПН України; *Каська А.Й.*, д.пед.н., проф.; *Крилова Т.В.*, д.пед.н., проф.; *Малова І.Є.*, д.пед.н., проф. (Росія); *Мельников О.І.*, д.пед.н., проф. (Білорусь); *Мілушев В.Б.*, доктор, професор (Болгарія); *Ничкало Н.Г.*, д.пед.н., проф., академік АПН України; *Расчотіна С.О.*, д.пед.н., проф. (Росія); *Семеріков С.О.*, д.пед.н., проф.; *Скафа О.І.*, д.пед.н., проф.; *Симоненко Т.В.*, д.пед.н., проф.; *Шпак В.П.*, д.пед.н., проф.; *Архитова С.П.*, к.пед.н., проф.; *Грабовий А.К.*, к.пед.н., доц.; *Гриценко В.Г.*, к.пед.н., доц.; *Демченко О.Г.*, к.ф.-м.н., доц.; *Касярум Н.В.*, к.пед.н., доц.; *Майборода Г.Я.*, к.пед.н., доц.; *Савченко О.П.*, к.пед.н., проф.

За зміст публікації відповідальність несуть автори.

Адреса редакційної колегії:

18000, Черкаси, вул.О.Дашкевича, 22, к.376
Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького,
кафедра загальної педагогіки і соціології. Тел. (0472) 33-10-96

ЗМІСТ

Біда А.П. Суть та структура поняття “обдарованість”	3
Бондар Г.О. Спрямування вивчення філологічних дисциплін на формування готовності майбутнього вчителя ставитися до людини як до абсолютної цінності.....	7
Борщенко В.В. Навчання студентів засобів організації міжособистісної взаємодії учасників педагогічного процесу	11
Винник В. Д. Квінтесенція естетики в еталонах здоров’я та її педагогічне значення у професійній підготовці майбутнього вчителя фізичного виховання	14
Гандзюк Л. А. Естетичні чинники в оптимізації професійної підготовки майбутніх фахівців швейної справи	20
Головко І. Тенденції професійного спрямування середньої освіти в Англії в процесі її реформування (початок ХХ ст.)	23
Делюкіна К.О. Сутність моніторингу якості навчання спеціальних дисциплін	29
Добрянський І.А. Місце української вищої школи в освітніх євроінтеграційних процесах	33
Дударенко І.С. Формування світосприйняття особистості у контексті сімейного виховання	36
Дячук П.В. Дидактичні засади організації співпраці вчителя і учнів у навчальній діяльності.....	39
Засць С. С. Професійна орієнтація дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, як засіб їх соціальної адаптації (з історії питання).....	43
Койчева Т. І. Особливості корпоративної культури вищого педагогічного навчального закладу	49
Косенкова І. А. Формування готовності майбутніх фахівців дошкільної освіти до використання засобів комунікації.....	56
Климович М.В. Вивчення та аналіз стану готовності студентів педагогічного коледжу до створення науково-методичного середовища в початковій школі	63
Литвинюк Л. Комунікації і сучасна школа.....	69
Михалевська В.А. До питання про виховання наполегливості у молодшому шкільному віці.....	75
Насіленко Л.А. Комунікативна компетентність майбутнього юриста: сутність і змістове наповнення поняття	79
Нестеренко В. В. Гуманістична спрямованість педагогічного процесу як чинника стимулювання творчої активності студентів	83
Онішко В.В. Сутність і критерії готовності майбутнього вчителя природничих дисциплін до професійної діяльності у профільній школі.....	89
Рацул А. Б., Турчак А. Л. Синтез фізичного і естетичного виховання як необхідна умова гармонійного розвитку особистості	96
Решетнікова Г. Б. Важливість поетапності у навчанні фахових дисциплін на основі комунікативно-креативного підходу у формуванні креативності студентів-філологів.....	102
Різак Т.М. Громадянськість як основа виховання громадянина: завдання і шляхи їх подолання	105
Руденко Т.Б. Організація творчої самостійної діяльності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін за індивідуальними освітніми траєкторіями.....	109
Скляниченко К. Становлення ідей критичного мислення у вітчизняній педагогіці та їх запровадження у сучасній педагогічній практиці	113
Снісар О.А. Педагогічні умови ефективного застосування проблемно-модульної технології у підготовці молодших медичних спеціалістів	117
Сухоставська Л. О. Психолого-педагогічна практика у вітчизняній системі професійної підготовки психолога	120
Трифоновна О.С. Культурологічний підхід до формування мовленнєвої особистості старшого дошкільника	126
Фурса О. Гуманізація й гуманітаризація як тенденція розвитку сучасної дизайн-освіти	131
Чаговець Б. Педагогічні умови формування готовності учителів до евристичного навчання ліцеїстів	137
Чеботарьова І.В. Синергетико-педагогічні поняття в системі формування майбутнього фахівця на духовно-моральній основі	140
Шандрук С. І. Реформування сучасної системи педагогічної освіти США	144

Список використаної літератури

1. Бажанюк В. С. Системний підхід при вивченні особливостей розвитку науково обдарованої молоді / В. С. Бажанюк // Обдарована дитина, 2010. – № 3. – С. 2-8.
2. Гильбух Ю. З., Гарнец О. В., Коробко С. Л. Феномен умственной одаренности / Ю. З. Гильбух, О. В. Гарнец, С. Л. Коробко // Вопросы философии, 1990. – № 4. – С. 147-155.
3. Доротюк В. І. Індивідуальна своєрідність творчо обдарованої дитини / В. І. Доротюк // Обдарована дитина, 2000. – № 1 – С. 15-17.
4. Калмыкова З. И. Темп продвижения как один из показателей индивидуальных различий учащихся / З. И. Калмыкова. Вопросы психологии: Седьмой год издания / Ред. Б. М. Теплов, М. В. Соколов, 1961. – № 2. – с. 41-50.
5. Корнюшкіна В. Р. Розвиток розумових здібностей в інноваційній діяльності навчального закладу / В. Р. Корнюшкіна // Обдарована дитина, 2010. – № 10 – С. 11-15.
6. Кульчицька Е. И. Одаренность: природа и сущность / Е. И. Кульчицька // Обдарована дитина, 2002. – № 1 – С. 21-30.
7. Кульчицька О. І. Соціальне середовище у розвитку обдарованості / О. І. Кульчицька // Обдарована дитина, 2007. – № 1 – С. 25-32.
8. Лейтес Н. С. Ранние проявления одаренности // Вопросы психологии, 1988. – № 4. – С. 98-107.
9. Моляко В. А. Проблемы психологии творчества и разработка подходов к изучению одаренности / Вопросы психологии, 1994. – № 5. – С. 86-95.
10. Моляко В. О. Напередодні ери обдарованості / Моляко В. О. // Обдарована дитина, 2000. – № 1. – С. 2-4.
11. Науменко Р. А. Моніторинг виявлення та розвитку інтелектуально та творчо обдарованої молоді у позашкільних закладах / Р. А. Науменко // Обдарована дитина, 2010. – № 4 – С. 57-63.
12. Психология одаренности детей и подростков / Ю. Д. Бабаева, Н. С. Лейтес Т. М. Марютина и др.; под. ред. Н. С. Лейтеса. – М.: Академія, 2000. – 336 с.
13. Савенков А. И. Современные концепции одаренности / А. И. Савенков // Обдарована дитина, 2001. – № 6. – С. 2-10.
14. Текекс Керол. Багатогранність обдарованості з книги. "Щасливі батьки обдарованих дітей" / Текекс Керол // Обдарована дитина, 2004. – № 3 – С. 46-52.
15. Теплов Б. М. Избранные труды: В 2-х т. – М.: Педагогика, 1985. – Т.1. – 329 с.
16. Черный Е. В. Родители и одаренные дети / Е. В. Черный // Обдарована дитина, 2001. – № 1 – С. 14-20.
17. Юнг К. Г. Феномен одаренности Прогресс. – 1991. – 381 с. // Собр. соч. Конфликты детской души. – М.: Канон, 1994. – 336 с.
18. Colangelo N. Families of gifted children: the next ten years / N. Colangelo // Roeper Review, 1988. Vol. 11. – № 1. – P. 16-18.
19. Lewis M. Terman. Educational Suggestions from Follow-Up Studies of Intellectually Gifted Children / Journal of Educational Sociology, Vol. 13, No. 2, The Education of Gifted Children in Secondary Schools (Oct., 1939), pp. 82-89.
20. Rogers K. B. Do the gifted think and learn differently? A review of recent research and its implications for instruction / K. B. Rogers // Journal of the Education of the Gifted, 1986. – Vol. 10. – P. 17-39.
21. Strang R. The psychology of gifted children / R. Strang // Journal of Teacher Education, 1954. – Vol. 5. – № 3. – P. 215-217.
22. Witty P. Identifying and educating gifted and talented pupils // Creativity of educating gifted and talented children / eds. Witty P., Conant J. B., Strang R. – New York, NY: Teachers College, Columbia University, 1959. – P. 1-15.

Одержано редакцією 24.04.12

Прийнято до публікації 03.05.12

Аннотация. В статье дается анализ философской и психолого-педагогической литературы отечественных и зарубежных ученых относительно сущности понятия "одаренность".

Ключевые слова: воспитание, одаренный ребенок, ученые.

Summary. The article examined the analysis of philosophical and psychological and pedagogical literature of domestic and foreign scientists in relation to essence of concept "gift".

Key words: education, gifted child, scientists.

УДК 811(07) + 371.134

Бондар Г. О.

СПРЯМУВАННЯ ВИВЧЕННЯ ФІЛОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН НА ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ СТАВИТИСЯ ДО ЛЮДИНИ ЯК ДО АБСОЛЮТНОЇ ЦІННОСТІ

Анотація. У статті проаналізовано стан розробленості проблеми формування гуманістичного світогляду майбутніх учителів у процесі вивчення філологічних дисциплін, розглянуто потенційні можливості філологічних дисциплін щодо розширення світогляду студентів, формування його гуманістичної складової, готовності ставитися до людини як до абсолютної цінності

Ключові слова: гуманістичний світогляд, формування гуманістичного світогляду майбутніх учителів, процес вивчення філологічних дисциплін.

Постановка проблеми. Філологічні дисципліни мають великі потенційні можливості щодо розширення світогляду студентів та формування його гуманістичної складової.

Дані дисципліни відкривають людині безкінечний шлях до самопізнання, розвивають творче мислення, вміння полемізувати і давати глибокий аналіз культурно-історичним явищам. Вивчення цих дисциплін дає можливість майбутньому спеціалісту пов'язати свої знання із загальними

уваленнями про світ і місце людини в ньому; усвідомити людський зміст її професійної діяльності; зрозуміти призначення людини і сенс її життя в нормативно-ціннісній формі.

Аналіз останніх публікацій. Психолого-педагогічні підходи і теорії навчання філологічних дисциплін досліджували І. Арнольд, Н. Бабич, І. Бім, Т. Бугайко, Ф. Буслаєв, Н. Венжинович, Н. Гальскова, Г. Винокур, В. Днепров, І. Зимня, Ю. Ковбасенко, В. Коломієць, П. Кононенко, М. Кочерган, К. Лебедева, Е. Пасов, В. Пасинок, Є. Пасічник, О. Семенов, З. Старіцина, Г. Мальковський, А. Чувакін. Аналіз праць показав, що в них порушуються проблеми, суміжні з проблемою формування гуманістичного світогляду в процесі вивчення філологічних дисциплін.

Аналіз наукової літератури засвідчує, що значна частина робіт вітчизняних дослідників присвячена формуванню світогляду засобами різних навчальних дисциплін. Але проблема формування гуманістичного світогляду студентів у процесі вивчення філологічних дисциплін у вищій школі, і зокрема в педагогічному ВНЗ, у дослідженнях останніх років не була предметом спеціального вивчення.

Завдання даної статті описати той виховний потенціал, що мають філологічні дисциплін, а саме українська мова і література, зарубіжна література та іноземна мова, у формуванні гуманістичного світогляду особистості.

Основний виклад матеріалу. В обов'язкові навчальні програми всіх факультетів, що готують майбутніх учителів, сучасний ВНЗ сьогодні включає такі базові філологічні дисципліни: українська мова та література, іноземна мова та зарубіжна література.

Знання української мови та літератури, іноземної мови та зарубіжної літератури, як показав досвід останнього десятиліття, необхідні в практиці викладання не тільки педагогам-філологам, але і студентам різних спеціальностей.

Вивчаючи стан формування гуманістичного світогляду майбутніх учителів у процесі вивчення філологічних дисциплін, нами був проведений аналіз чинних навчальних планів і програм з української мови та літератури, англійської мови і літератури (галузь знань: 0203 гуманітарні науки; напрям підготовки: 6.020303 філологія) [9; 13; 14; 15, 5].

Аналіз чинних навчальних планів і програм з філологічних дисциплін (галузь знань: 0203 гуманітарні науки; напрям підготовки: 6.020303 філологія) показав, що вони не передбачають широких і систематичних заходів з формування гуманістичного світогляду, у них не висвітлюються питання розвитку чинників формування гуманістичного світогляду, зміст і методика філологічних дисциплін не сприяють досягненню мети, тобто формуванню гуманістичного світогляду у майбутніх учителів.

Отже, на нашу думку, зміст навчальних планів і програм слід критично переоцінити з погляду сучасного стану науки і реальних потреб сьогодення.

Мовою, як зазначав Олесь Гончар, вимірюється не тільки розум людини, її естетичний смак, але і її моральність. У мові виражена вся людина [12].

Мова – це домівка буття, у видатного німецького філософа ХХ століття М. Хайдеггера. Формування певного типу свідомості людини зумовлюється мовою за допомогою слова та словосполучення, що відображають менталітет народу, особливості його світорозуміння, його душі. Існує метафора, відповідно до якої «світ – це текст». Відповідно до неї: світ – годинник, світ – машина, світ – комп'ютер, світ – слово. Синтаксичне поєднання слів є також слово, а мова, книга, література, мова всього світу, вся культура – слово. З метафізичного погляду, космічний всесвіт розглядається як слово [18, 283].

Проте слово є дороговказом не тільки до оптимізму. Воно може сіяти недовіру, песимізм, вести людину до деградації. Тому людині й людству необхідно пам'ятати, що мова – це оберіг, творець людини, її необхідно плекати. Вона відображає наше бачення світу: що в ньому нас цікавить, «притягує», а що не варте уваги, віддаляє [5].

Вивчення теоретичних відомостей про мову розглядається не як самоціль, а як засіб навчання, розвитку і формування гуманістичного світогляду майбутніх студентів.

Адже, як зазначав видатний педагог-гуманіст Ф. Буслаєв, основними є не тільки зміст самого предмета, а й особа того, хто навчається. У кожній сфері людського життя є свої

правила і закони мовного спілкування, які має опанувати сучасна молода людина в міру свого інтелектуального й громадянського зростання [1].

Навчальна дисципліна «Іноземна мова» сприяє вихованню людини в контексті «діалога культур». Шляхом порівняння з культурою країни, мова якої вивчається, вона відтінює особливості своєї національної культури, допомагаючи тим самим краще усвідомити свою власну культуру [2, 7].

Нині не викликає сумніву той факт, що фахівець з вищою освітою повинен володіти хоча б однією іноземною мовою. Під володінням мовою, керуючись Державним освітнім стандартом, ми розуміємо сприйняття на слух іноземної мови; уміння брати участь в діалогах, бесідах на іноземній мові; уміння робити повідомлення на професійну тему; читати і розуміти професійну літературу без перекладу; уміти написати документ ділового характеру. Саме ці завдання стоять перед викладачами факультету іноземних мов, що працюють на немовних факультетах [16].

Усі методичні рішення викладача, як зазначає І. Зимня, «мають переломлюватися через призму особистості того, хто навчається, – його потреб, мотивів, здібностей, активності, інтелекту та інших індивідуально-психологічних особливостей» [3, 64].

Література – це предмет, що покликаний вчити жити. Це чи не єдина сфера культури, котра, продукуючи тезу «світ літератури – це світ мислячого світогляду» веде нас до розмови про конкретну особу художника слова – поета, драматурга, прозаїка; про його «мислячий світогляд», що випромінюється з кожного талановитого твору [4].

Національна література розвиває особливості світосприймання українського народу, веде боротьбу за реальне щастя людини, за внутрішню свободу особистості, духовно розкріпаченої. Носієм народності є реальна людина. Тому нема народності поза гуманізмом, і тому й не може бути народною література, яка не відкриває в житті й не зображує дійсно народні образи [11].

Українська література ХІХ ст. відстоює чотири системи суспільних ідеалів: свобода і рівність; любов і підпорядкування людини цілям загального; турбота про щастя людей; моральність як атрибут людського духу [10].

Література переслідуваного народу, якому навіть заборонялося називатися своїм іменем (замість «українці» офіційно називалися «малороси») виходить на простори світової культури, засвідчуючи свої великі творчі можливості в ряді європейських літератур. Це свобода Т. Шевченка, який постійно протестував проти внутрішнього рабства («ми серцем голі догола», «о думки мої, о слава зла»). Це свобода І. Франка з його передмовою до збірника «Мій Ізмарад» з циклом «Україна», з «Притчею про віру», з осудом соціалістичних утопій. А настільки актуально звучать теж не популяризований твір Каменяра «Не звикай утертими стежками...».

У своїх дослідженнях І. Слоневська узагальнила мету предмета «Зарубіжна література», яка полягає в тому, щоб сприяти розумінню духовної єдності і національної своєрідності різних літератур, їх взаємозв'язку, взаємодії. Курс, що вивчається в контексті світового літературного процесу, сприяє ще й тому, щоб глибше зрозуміти роль, місце, значення рідної української літератури, шляхи її розвитку в системі «національна література і світовий літературний процес». Твори Шекспіра і Сервантеса, Пушкіна і Толстого хвилюють людей всіх націй. Чим вище рівень культури, політичного життя тієї чи тієї країни, народу, тим більше вона дає матеріалу для літератури загальнолюдського змісту. Загальнолюдськими виступають передусім етичні ідеали, почуття честі і шляхетності, любові і відданості, доброти. У цьому плані єдність національного і загальнолюдського вирішується проблемою вікових образів у світової літератури [17, 10–12].

У статті «Формування гуманістичного світогляду учителя під час вивчення курсу історії зарубіжної літератури у ВНЗ» В. Лінчевська наголошує, що комплексний підхід до вивчення художніх творів забезпечує їх сприйняття та сприяє включенню студентів у інтелектуально-емоційні, творчі пошуки, а образи-персонажі допомагають формуванню суспільних орієнтирів, духовно-культурних ідеалів. Аналізуючи роздуми чи мовлення героїв, студенти роблять власні висновки, а одним із головних завдань викладача є активізація засобами художнього слова духовних потенцій студентів, їх переживань, розвиток умінь і навичок інтелектуального

підходу до літературних явищ, без чого неможливе вироблення свідомого ставлення до важливих моральних проблем. Ціннісне ставлення до зображуваного набуває остаточно сформованого вигляду, переходить до системи поглядів та переконань [6, 79–81].

Підвищує можливості емоційного впливу літератури використання суміжних мистецтв. Зіставляючи твори зарубіжної художньої літератури (Ч. Діккенс, Л. Толстой, А. Чехов, У. Уйтмен, Б. Шоу, Т. Манн та ін.) з фільмами, ілюстраціями, картинами, студенти глибше уявляють внутрішній світ образів, ідейний задум авторів.

Заняття з літератури, наголошував В. Сухомлинський, на якому вивчається твір про сучасність, не досягне виховної мети, якщо в молодій людини, до якої спрямовується заклик, не постануть питання: хто я? для чого живу на світі? Інтереси людини, повага і співчуття до людини, захоплення нею, розвиток особистості як вільної творчої індивідуальності – головний критерій визначення значущості твору та його автора, оцінки їх місця в історії літератури, ролі в культурному житті суспільства [8, 414].

Це означає, що кожне заняття з певної філологічної дисципліни повинно задовольняти потяг особистості до творчості, бажання розкрити свою особистість. Джерело такого різноманіття – життя і внутрішній світ кожного, моральні, філософські, соціальні проблеми минулого та наша сучасність.

Вихователь-словесник у В. Сухомлинського повинен не тільки дати знання, а й утвердити певне ставлення до того, що пізнається. Він формує переконання, погляди, оптимістичну впевненість у своїх силах, тобто душу вихованця та його мистецтво виховання включає насамперед мистецтво говорити, звертатися до людського серця [8, 414].

Важливо, щоб учитель, викладач-філолог університету мав широкий погляд на процеси, які відбуваються в мовній сфері, міг дати відповіді на непрості питання, які постають перед учнівською та студентською молоддю та й усією читацькою, слухацькою і глядацькою аудиторією нашого деформованого інформаційного простору. Викладачеві необхідно остаточно відмовитися від авторитарно-монологічного стилю спілкування зі студентами в лекційній і семінарській формах роботи. Він повинен бути зразком як у ставленні до предмета, навчальної дисципліни, так і у ставленні до оточуючих (шанобливе і зацікавлене, тепле і дружнє ставлення).

Професор на університетській кафедрі не повинен брати на себе роль політика, вождя, пророка. Свої політичні амбіції викладач, як і будь-який громадянин, може відстоювати в публічних місцях, але не в стінах навчального закладу, де у професора завжди існує перевага перед студентами. Він всього лише посередник між світовою суспільною думкою і сьогоднішнім поколінням. І в цьому полягає його найбільша культурно-викладацька роль і висока моральна відповідальність [7, 28].

Висновки. Отже, узагальнюючи все вищезазначене, ми можемо зробити висновок, що гуманістичний потенціал філологічних дисциплін у формуванні гуманістичного світогляду майбутніх учителів передбачає те, що викладач і студент стають рівноправними учасниками педагогічного процесу, що студент разом із викладачем бере участь у формуванні цілей, завдань, форм і методів педагогічного процесу, що спрямований на формування широкого, цілісного, енциклопедичного погляду на сучасний світ і місце людини в цьому світі та вирішити проблему адаптації до умов життя в цьому світі.

Список використаної літератури

1. Буслаев Ф. И. Преподавание отечественного языка : учебное пособие / Федор Иванович Буслаев. – М. : Просвещение, 1992. – 512 с.
2. Гез Н. И. Методика обучения иностранным языкам в средней школе : учебник / Н.И. Гез, М.В. Ляховицкий, А.А. Миролюбов и др. – М. : Высшая школа, 1982. – 373 с.
3. Зимняя И. А. Психология обучения иностранным языкам в школе / Ирина Алексеевна Зимняя. – М. : Просвещение, 1991. – 222 с.
4. Лавлинський, С. Технологія літературного образования. Коммуникативно-деятельностный подход : учебное пособие [для студентов-филологов] / С. Лавлинський. – М. : Прогресс – Традиция, ИНФРА, 2003. – 384 с.
5. Ладоня І. О. Українська мова : навчальний посібник [для студентів вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації] / Іван Олексійович Ладоня. – К. : Вища школа, 1993. – 143 с.
6. Лінчевська В. В. Формування гуманістичного світогляду вчителя під час вивчення курсу історії зарубіжної літератури у ВНЗ / Валерія Василівна Лінчевська // Збірник наукових праць : спеціальний випуск ; Уманський державний педагогічний університет ім. Павла Тичини. – К. : Науковий світ, 2003. – 132 с.

7. Ложкин Т. В. Профессиональная позиция педагога / Т.В. Ложкин // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції „Система неперервної освіти (8—31 жовтня 1996 р.)”. – Чернівці, 1996. – С. 28.
8. Маловідомі першоджерела української педагогіки (друга половина XIX-XXст.) : хрестоматія / [упоряд. : Березівська Л.Д., Дічек Н.П., Піроженко Л.В. та ін.]. – К. : Науковий світ, 2003. – 418 с.
9. Миронов Е. М. Зарубіжна література XIX-XX вв. : експериментальна програма і навчальний посібник для вчителів зарубіжної літератури / Е.М. Миронов ; Інститут системних досліджень освіти. – К., 1995. – 164 с.
10. Ніколенко О. М. Літературні епохи, напрями, течії / О.М. Ніколенко, В.І. Мацапура // Тема. – 2004. – № 1. – С. 2–128.
11. Нові імена в програмі української літератури : посібник [для вчителів] / [упоряд. Неділько В.Я.]. – К., 1993. – 404 с.
12. Параскевич П. К. Заповітні думки Олеся Гончара / Павло Параскевич // Вивчаємо укр. мову та л-ру. – 2006. – № 14. – С. 10–12.
13. Полякова О. Л. Навчально-тематичні плани і програми з англійської мови для вищих педагогічних закладів освіти І-ІІ рівнів акредитації / О.Л. Полякова ; АПН України, Інститут педагогіки і психології професійної освіти. – К. : Знання, 1998. – 51 с.
14. Програми дисциплін „Український фольклор”, „Історія української літератури Х-ХУІІІ століть”, „Історія української літератури І половини XIX століття”, „Література 50-70-х років”, „Література 80-90 років”, „Література кінця XIX – початку XIX століття” / [уклад. Прісовський Е.М. та ін.] ; Одеський державний університет ім. І.І.Мечникова, філологічний факультет, кафедра української літератури. – О. : Астропринт, 2000. – 104 с.
15. Програми дисциплін кафедри української мови / [уклад. Бондар О.та ін.] ; Одеський державний університет ім. І.І.Мечникова, філологічний факультет, кафедра української мови. – Одеса : Астропринт, 2000. – 152 с.
16. Проект державного освітнього стандарту з іноземної мови (загальна середня освіта) // Іноземні мови. – 1996. – №4. – С. 5–14.
17. Слоновська І. Б. Формування фундаментальних цінностей майбутнього педагога засобами зарубіжної літератури : дис... канд. філос. наук : 09.00.03 / Слоновська Ірина Борисівна. – К., 2002. – 172 с.
18. Хайдеггер М. Из диалога о языке / М. Хайдеггер ; сост., пер. с нем. и комм. В. В. Библихина // Время и бытие: статьи и выступления. – М. : Республика. 1993. – 447 с.

Одержано редакцією 13.04.12

Прийнято до публікації 20.04.12

Анотація. В статті проаналізовано состояние разработанности проблемы формирования гуманистического мировоззрения будущих учителей в процессе изучения филологических дисциплин; рассмотрены потенциальные возможности филологических дисциплин относительно расширения мировоззрения студентов, формирования его гуманистической составляющей, готовности относиться к человеку как к абсолютной ценности.

Ключевые слова: гуманистическое мировоззрение, формирование гуманистического мировоззрения будущих учителей, процесс изучения филологических дисциплин.

Summary. In the article the state of the development of researched problem of forming the future teachers' humanistic outlook in the process of philological disciplines studying was analyzed; potential abilities of philological disciplines, as to the expansion of students outlook, the formation of its humanistic component, willingness to treat the person as the absolute value were considered.

Key words: humanistic outlook, the forming the future teachers' humanistic outlook, the process of philological disciplines studying.

УДК: 378.937+378.126

Борщенко В. В.

НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ЗАСОБІВ ОРГАНІЗАЦІЇ МІЖСОБИСТІСНОЇ ВЗАЄМОДІЇ УЧАСНИКІВ ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОЦЕСУ

Анотація. У статті розглядається сутність і структура педагогічної взаємодії, її роль у професійній діяльності вчителя початкової школи, висвітлюються основні засоби навчання майбутніх учителів початкової школи організації педагогічної взаємодії як педагогічної умови формування їхньої організаційної культури.

Ключові слова: майбутні вчителі початкової школи, організаційна культура, педагогічна взаємодія.

Постановка проблеми. Педагогічна професія ставить підвищені вимоги до особистісних і професійних якостей сучасного вчителя. Сукупність цих вимог виражається в необхідності оволодіння фахівцем високою професійною культурою, що визначається як вищий ступінь відповідності рівня розвитку особистості й професійної підготовленості майбутніх учителів початкової школи до специфіки педагогічної діяльності. Зазначене знайшло своє відображення в «Національній доктрині розвитку освіти України», в якій зокрема наголошується на необхідності формування особистості вчителя на основі оволодіння цінностями світової культури, загальнолюдськими надбаннями. Вирішення складних завдань, які стоять перед сучасною школою, вимагає приходу до школи вчителя, який здатний до організаторської діяльності, вміє розв'язувати організаторські завдання, має